

ח' אייר, תשע"ד, 8.5.2014

גיליון מס' 407

פרשת בהר

ואכלו אביוני עמך

מאת אברהם סלייטר, קיבוץ עין צורים

חז"ל הבינו שהפשט של "ואכלו אביוני עמך", מתכוון לכך ששנה אחת בשבע שנים יהיה שוויון בין כל היהודים בארץ ישראל. השוויון מתבטא בכך שכל יהודי רשאי להיכנס לאיזה שדה שירצה כדי לקחת מזון לשלש סעודות מבלי לשלם. העמדת השמיטה על רעיון של תיקון חברתי – כשבנוסף להפקרת היבול של שמיטה, גם עבד עברי משתחרר מאדונו, וביובל גם נחלות חוזרות לבעלים המקוריים – עומדת כאן במרכז.

אולם, מסתבר שכבר בימי התנאים הרעיון שכל העם ייצא לשדות כל שלש ארוחות (או פעם בשבוע לפי התוספתא) ללקט סוגים שונים של פירות¹ אינו מעשי. גידולים שונים גדלים באיזורים שונים לפי סוגי קרקע, אקלים כללי, כמות גשמים וכו'. זה חייב כל משפחה להיות נפוצה על פני כל הארץ, ולכן כבר בתקופה מוקדמת בחקיקה ההלכתית של בית שני, נפתרה הבעיה על ידי הנהגת "אוצר בית דין". האוצר מילא את מקום בעל הבית בשרשרת המסחרית ושילם לו עבור הגידול והטיפול בפרי לפי מה שמותר, ואת התוצרת מכר לפי אומדנא (שלא יראה שעושים בפרי מסחר), אך נמצא "באג" קטן אחד בשרשרת הנ"ל. "החרדים על דבר ה'" היו כל כך חרדים מכך שהם עלולים להיכשל במצוות פירות בקדושת שביעית, ולכן העדיפו לקנות תוצרת חקלאית מערביי ארץ ישראל או מיבוא מחו"ל. חלק אחר באוכלוסיה הדתית שמכיר בקשיים מבין שבמאה ה-21 הפתרון הזמני עד חזרת כל עם ישראל לארצו והחזרת דיני שמיטה ויובל למעמד דאורייתא, הוא "היתר המכירה" שמבטל כמעט כל מצווה התלויה בשמיטת הקרקע. בשני המקרים מדובר בעקיפת המצווה, ולא בקיומה המלא ולכן מי משני המחנות הרואה עצמו כמקיים מצוות שמיטה למהדרין, משקר בראש ובראשונה לעצמו ומעמיד מצג שווא של חסידות יתרה.

לאורך השנים הוצעו פתרונות שונים לקיום השמיטה. פתרון אחד המופנה לחקלאי מפרט מה מותר ומה אסור לעשות בשדה. ישנו פתרון נוסף שבניגוד להפניית תשומת הלב למספר המאד קטן של חקלאים² מפנה את הזרקור ל"ואכלו אביוני עמך". בסופו של דבר, ישנן מספר הצעות ולהן מספר ניואנסים, אך אני מצטרף לקוראים לעשות את המקסימום האפשרי בנתונים הקיימים. מה שחשוב בעיני הוא שמדובר על קיום שמיטה באופן הטוב ביותר האפשרי, תוך עשיית צדקה עם נצרכים וקיום מצוות פירות בקדושת שביעית.

¹ ספיחים של גידולי השדה נאסרו ואותם אכלו כנראה כמו היום – מתוצרת גוי או מייבוא.

² שהם כיום פחות מ-3% מהאוכלוסיה בכלל, ועוד הרבה פחות חקלאים דתיים.

בשמיטה הקודמת הפעיל הקיבוץ הדתי אוצר בית דין. לא כאן המקום לרדת לפרטים, אך פרשת השבוע בפירוש מחייבת אותנו לעשות מאמץ לפתרון מלא, הן לחקלאי והן לצרכן. לשמחתי, בניגוד לעבר, יש חקלאים המבינים שקיום או עקיפה של שמיטה כהלכה, אך לא כרוחה, (אם בהיתר המכירה ואם ברכישת פירות יורקות מלא יהודים) הופך את השמיטה ללא רלוונטית. הצעה אחת (אך כמובן לא היחידה) הובאה ע"י הרב אליעזר איגרא (אב"ד הרבני בבאר שבע ורב מושב כפר מימון) בעלון "עולם קטן" לפרשת ויקהל תשע"ד. הצעתו ראויה בעיני ללימוד וליישום והיא יכולה לשמש בסיס לפתרון כוללני לאחת המצוות הסוציאליות הייחודיות בחברה האנושית. הגיע הזמן לחידוש הלכתי שייתן פתרון לא רק לטכניקת השמיטה אלא גם לרוחה של המצווה ופתרון אמיתי ל"ואכלו אביוני עמך".

אברהם סלייטר חבר הגרעין המאזרה של מעלה גלבע (תשכ"ח). שם נישא אך עם התפרקות הקיבוץ עבר לעין צורים ומאז חבר **עין צורים**. פרדסן ונוטע. בעבר כיהן כמזכיר במעלה גלבע ובעין צורים והיה ראש מחלקה בהנהלה הארצית של בני עקיבא.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il